

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİNİN GİDERİLMESİ VE TOPLUMSAL CİNSİYETE DAYALI ŞİDDETİ ÖNLEME POLİTİKA BELGESİ

Bu Politika Belgesi, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet olaylarını önleyebilmeyi, maruz bırakılanları destekleyebilmeyi ve olaylar karşısında gerekli yaptırımları uygulayabilmeyi sağlayacak mekanizmalar kurma ihtiyacı üzerine SES tarafından hazırlanmıştır. Bu belgede, toplumsal cinsiyete dayalı taciz, mobbing, ayrımcılık ve şiddetten arınmış sendika ortamı yaratılmasına yönelik yapılacak düzenlemelerde esas alacağımız dayanak, amaç ve ilkeler tanımlanmaktadır.

SES; tüm üye ve çalışanlarına eşitlikçi ve güvenli bir alan sağlamakla yükümlü olduğu yaklaşımını benimsemektedir. Politika belgesi, kişilerin birbirlerine karşı ya da üçüncü kişilere karşı gerçekleştirdikleri her türlü cinsel taciz ve cinsel şiddet ile kadınlara, çocuklara ve LGBTİ+lara yönelik her türlü şiddet ve ayrımcılığı yer ve zaman sınırlaması olmaksızın kapsar. Tüm üye, çalışanlarını bağlayıcı niteliktedir.

Amaç ve ilkelerimiz, Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW, 1985), Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ne (İstanbul Sözleşmesi, 2011), Türk Ceza Kanunu ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna dayanmaktadır. Ayrıca ILO 190 sayılı Şiddet ve Tacizin Önlenmesi Sözleşmesinin yaklaşımını benimsiyoruz. BM İnsan Hakları Komisyonu ve AIHM ile paralel olarak toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti, toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığın bir türü olarak kabul edip ayrımcılık yasağı çerçevesinde ele alıyoruz.

Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Giderilmesi ve Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddeti Önleme Politika Belgesi ile SES olarak; cinsel şiddet ve mobbing konusunda farkındalığın artması için çaba göstermeye ve önleyici mekanizmalar oluşturmaya; kurum içi bu tür başvurular söz konusu olduğunda etkin bir soruşturma ve yaptırım uygulamaya hazır olduğumuzu kamuoyuna duyururuz.

SES, toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık, şiddet, cinsel taciz ve veya saldırı failinin sendika üyesi olması durumunda, disiplin soruşturmasını bu Belge ile beyan edilen ilkeler temelinde yürüteceğini ayrıca taahhüt eder.

AMAÇLAR

1. Eşitlikçi, güvenli ve şiddetsiz bir sendika alanı sağlamak.
2. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini önleyici mekanizmalar kurmak. Üyelere, çalışanlara haklarına ve bu mekanizmanın işleyişine dair bilgilendirme yapmak. Önleme politikası kapsamında tüm eğitim ve faaliyetlerini toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesi temelinde düzenlemeyi; üye ve çalışanlarına yönelik toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi verilmesini ve buna yönelik materyallerin geliştirilmesini sağlamak. Bu kapsamda, toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimlerini öncelikle genel merkez ve şubelerde olmak üzere yönetim kurulu, disiplin kurulu, denetleme kurulunun ve tüm üyelerinin almasını, bu eğitimlerin alanında uzman ve deneyimli kişilerce verilmesini sağlamak.
3. Toplumsal cinsiyet, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelime dayalı şiddet, taciz ve mobbinge dair başvuruların yapılabileceği mekanizmayı devreye sokacak "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komisyonu" oluşturmak; işlerliğini ve sürekliliğini sağlamak. Önleme, destek ve

güçlendirme politikası kapsamında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komisyonunun kuruluş ve işleyişi bu belgedeki amaç, ilke ve hedefler doğrultusunda Yönerge ile düzenlenecektir.

İLKELER

1. **Başvuranın Beyanı İncelemeye Esastır İlkesi:** Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet başvurularında kadınların ve LGBTİ+'ların beyanı esas kabul edilir. Cinsel taciz ve cinsel saldırı fiillerinin işlenme şekli, çoğu zaman iki kişi arasında geçip kanıtlanması zor bir durum yaratmaktadır. Bu nedenle cinsel taciz ve/ya da cinsel saldırıyla ilgili değerlendirme sürecine başlarken "başvuranın beyanı esastır" ilkesinden hareket edilir. Bu ilke, şiddete uğrayanın toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve diğer nedenler dolayısıyla şikâyet edememesi gibi durumlar gözetilerek getirilmiş olup, beyanı değerlendirmenin vakit kaybedilmeden başlatılması için yeterli olduğunu ifade eder.
2. **Gizlilik İlkesi:** Süreç tüm aşamalarda başvuruda bulunan ve hakkında şikâyet olan kişilerin özel yaşamlarının gizliliğini koruyacak şekilde yürütülür. Kişilerin özel yaşamları ile ilgili ayrıntıların her türlü sosyal ortama taşınmamasına dikkat edilir. Maruz kalanın, tanığın ve/veya ihbar edenin güvenliği gözetilir. Süreci yürüten kişiler gizliliği korumakla yükümlüdür.
3. **Özen Gösterme:** Süreç boyunca, başvuran kişinin tekrar mağdur edilmesine, maruz kalanın destek mekanizmalarını talep etme gücünü yitirmesine yol açabilecek ve tarafların insan onurunu ve güven duygusunu zedeleyebilecek her türlü davranıştan kaçınılır.
4. **Güven ve Tarafsızlık İlkesi:** Gizlilik ve özen gösterme ilkelerine riayet ederek, tarafların güven duygusunu zedelemeyecek şekilde davranılır. Taraflı ve hiyerarşik ilişkileri reddeden eşitlik ilkesine uygun hareket edilir.
5. **Sıfır Tolerans İlkesi:** Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin hiçbir biçimine tolerans gösterilmez.
6. **Dengeli Yaklaşım İlkesi:** Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet şikâyetlerini inceleme sürecinde şiddet eylemi, hem niteliğine hem maruz bırakılanın olaydan etkilenme düzeyine, psikolojik ve fiziksel sağlık durumuna göre değerlendirilir. Bu değerlendirmede taraflar arasındaki güç ilişkileri (ayrımcılık, toplumsal cinsiyet, mesleki, toplumsal ya da çalışma yaşamındaki konum vb.) göz önünde bulundurulur.
7. **Ayrımcılık Yasağı İlkesi:** SES, toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti, toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığın bir türü olarak kabul edip ayrımcılık yasağı çerçevesinde ele alır. Şiddete maruz bırakılanın haklarını koruyacak önlemler alırken; cinsiyet, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim, ırk, milliyet, dil, din, siyasi görüşler, sınıf, yaş, sağlık durumu, engellilik, göçmenlik/mültecilik veya başka statüler temelinde hiçbir ayrımcılık yapmaz.
8. **İvedilik İlkesi:** Başvuru sonrası vakit kaybetmeden hızla harekete geçilmesine dikkat edilir.
9. **Yargılamaksızın Destek İlkesi:** İşbu belge ile kurulan Komisyonun amacı, başvuru sahibini ve şikâyet olunanı belirli bir ahlak yargısı temelinde yargılamak değil iddia olunan söylem ve eyleme karşı destek mekanizmasını devreye sokmaktır. Ayrıca destek mekanizmalarını oluşturmak ve işletmek üzere gerekli durumlarda bu alanda uzman sivil toplum kuruluşu veya kişilerin yönlendirmesine açık olmayı taahhüt eder.

TANIMLAR

SES, Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin (İstanbul Sözleşmesi) sunduğu perspektifi benimsemektedir. Bu politika belgesinde ve politika belgesine dayanarak işleteceği mekanizmalarda, bunlarla sınırlı olmamakla beraber, temel alacağı başlıca tanımlar aşağıdadır:

Toplumsal cinsiyet: Kadınlık ve erkekliğin (ve ikili cinsiyet sisteminin) toplumsal olarak kurulduğunu, farklı cinsiyetlere atfedilen ve hiyerarşi ve güç içeren rol ve sorumlulukların içinde yaşanan tarihsel, toplumsal ve coğrafi koşulların bir ürünü olduğunu ifade eder.

Cinsiyet kimliği: Kişinin, doğuştan atanmış cinsiyeti ile uyumlu veya uyumsuz olarak, toplumsal cinsiyetini nasıl tanımladığı veya deneyimlediğidir. Buna bedenini ve başka toplumsal cinsiyet ifadelerini (giyim, kıyafet, davranış dahil olmak üzere) nasıl tanımladığı da dahildir.

Toplumsal cinsiyete dayalı ücret eşitsizliği: Kadınların erkeklerden daha az ücret alması durumudur.

Toplumsal cinsiyet eşitliği: Tüm cinsiyetler için; eşit koşullar, eşit muamele, eşit fırsatlar, eşit değer, kaynakların eşit paylaşımı ve özgürlük, farklılık ve çeşitlilik demektir.

Toplumsal cinsiyet temelli şiddet: Bir kişinin veya bir grubun cinsiyet kimliği ve/veya cinsel yönelimine yönelik sözlü veya fiziksel saldırı ve ayrımcılıktır. Cinsiyetinden ötürü kişinin maruz kaldığı hakaret, küfür, tehdit, aşağılama, kötü muamele bu tanım kapsamına girer.

Cinsiyetçilik: Bir cinsiyeti aşağılayıcı, hor görücü, ikincilleştirici ifade ve davranışlardır. Cinsiyetçi şakalar, sözcük seçimleri, hitaplar gündelik dilde sık karşılaşılan örneklerdendir. “Adam gibi”, “kız gibi”, vb. kullanımlar en sık kullanılan cinsiyetçi kalıplardır.

Toplumsal cinsiyet etki değerlendirmesi: Yapıları, politikaları ve eylemleri toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini azaltmak, sürdürmek veya artırmak yönünden analiz etmektir.

Destek sistemi: Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet sonrası iletişim kurulabilecek, destek istenebilecek kişilerden oluşan iletişim ağıdır. Kişisel destek sisteminin yanı sıra, birbiriyle koordineli çalışan sivil ve kamu kurumlarından oluşan “kurumsal destek sistemleri” oluşturmak ve sürdürmek de şiddete maruz bırakılanı desteklemek açısından önemli bir adımdır.

Onay: Kişinin karşılaştığı belirli bir cinsel davranışı istediğini özgür iradesiyle, sözlü veya bedensel ifade yoluyla net ve açık olarak belirtmesidir. Bir cinsel davranışa onay vermek o davranışın her zaman kabul edileceği anlamına gelmez. Bir cinsel davranışa başlamak için onay vermek, onu sürdürmek için de onayın olduğu anlamına gelmez. Bir cinsel davranış karşısında sessiz kalmak onay göstergesi değildir. Baskı içeren koşullarda ya da kişinin karar verebilecek durumda olamayacağı durumlarda onaydan bahsedilemez.

Kadına yönelik şiddet: Kadınlara yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan (ve 6284 sayılı Kanunda şiddet olarak tanımlanan) her türlü tutum ve davranışı ifade eder.

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet: Bir kişi veya gruba, toplumsal cinsiyeti, cinsiyet özellikleri, cinsel yönelimi ve/veya cinsiyet kimliği nedeniyle verilen her tür zarardır. Hem özel hem de kamusal alanlarda gerçekleşebilen bu şiddet, maruz bırakılanı orantısız biçimde etkiler.

Cinsel şiddet: Cinselliğin araç olarak kullanıldığı ya da kişinin cinsiyetini, cinsel kimliğini, cinsel yönelimini, toplumsal cinsiyetini veya toplumsal cinsiyet ifadesini hedef alan, onayın var olmadığı, istenmeyen, gerçekleşmiş, teşebbüs edilmiş veya tehdit boyutunda kalmış eylem ya da davranışlardır.

Cinsel Taciz: Cinsel taciz kişinin onayı olmaksızın gerçekleştirilen, fiziksel temas içermeyen rahatsız edici cinsel eylem, söz ve davranışlardır. Tacizi belirleyen unsur niyet değil, maruz bırakılanın üstünde bıraktığı etkidir. Mesleki ortamlarda cinsiyet özellikleri, cinsel yönelimi ve cinsiyet kimliğine yönelik ve/veya cinsel nitelikli mobbing olayları da bu kapsamdadır. Kişiler arasında onaya dayalı olarak kurulan duygusal veya cinsel ilişkiler içerisinde de kişinin onayı dışında gerçekleşen ve fiziksel temas içermeyen her türlü cinsel nitelikli söz, tavır ve diğer davranış biçimleri cinsel taciz kapsamındadır.

Cinsel Saldırı: Bir kimsenin beden dokunulmazlığının, kişinin onayına dayanmayan cinsel davranışlarla ihlal edilmesidir. Kişiler arasında onaya dayalı olarak kurulan duygusal veya

cinsel ilişkiler, cinsel saldırı niteliğindeki fiilleri meşru kılmaz.

Toplumsal cinsiyete dayalı dijital şiddet: Toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılıktan kaynaklanan ve teknoloji yoluyla gerçekleşen taciz biçimleridir. İstenmeyen cinsel ifadeler, onay olmaksızın cinsel görüntü gönderimi, tehdit, kişisel bilgilere izinsiz erişilmesi ve bunların yayınlanması, dijital ısrarlı takip, cinsiyete dayalı ayrımcı şakaları ve gönderileri vb. yöntemleri kapsar.

İsrarlı Takip: Dijital ortamlar da dahil olmak üzere herhangi bir iletişim aracı kullanarak veya kullanmaksızın fiili, sözlü, yazılı olarak kişinin güvenliğinden endişe etmesine neden olacak şekilde kişide fiziki veya psikolojik açıdan korku ve/veya çaresizlik duygusu yaratan ve kişiyi baskı altında tutan her türlü cinsel tutum ve davranıştır.

Gözdağı tacizi: İşveren veya amir konumundaki bir kişinin yetkisini/otoritesini kullanarak ast konumundaki bir işçinin, işini veya işiyle ilgili bazı kazanımları elde etmesini veya elde tutmasını, cinsel talepleri kabul etmesi koşuluna bağlaması veya bu taleplere boyun eğmeyen işçinin bir zarara uğratılmasıdır.

Misilleme: Cinsel veya duygusal bir girişim ya da teklifin reddedilmesi ve/veya kişinin bunu taciz olarak adlandırarak şikâyet etmesi durumunda, açık ya da örtük biçimde iş yaşamının intikam amacıyla zorlaştırılmasıdır.

İlginin iması: Açıkça cinsellik barındırmayan ama kadına karşı ilginin örtük bir şekilde imasını içeren davranışları kapsamaktadır. Sıklıkla mesai sonrasında görüşmeyi önermek, iş dışı konularda iletişim kurmak üzere telefonla aramak ya da e-posta atmak, kadının özel hayatı (eşi, sevgilisi, ailesi) hakkında sorular sormak veya yorumlarda bulunmak, ‘canım’, ‘tatlım,’ tarzı hitaplar kullanmak, ilgisini ima eden iltifatlarla bulunmak örnekler arasındadır.

Mobbing: Çalışanı iş yerinden huzursuz etme, dışlama veya ihraç etme amacıyla uygulanan psikolojik baskılar olarak tanımlanır. Kişinin işini sabote etmek, hakkında dedikodu veya yanlış bilgiler yaymak, yokmuş gibi davranmak, gruptan izole etmek, e-postaya veya telefona rahatsız edici mesajlar bırakmak mobbing biçimleridir.

Flört şiddeti: Duygusal, romantik ve/veya cinsel bir beraberlik içerisinde ya da beraberlik bittikten sonra partnerlerden birinin diğeri –ya da birbiri- üzerinde güç ve kontrol kazanmaya çalıştığı, zarar verici davranış biçimleri. Zarar verici davranışlar; partneri kontrol etmek için sözel, duygusal, sanal, fiziksel ya da cinsel şiddetin uygulandığı ya da tehdit olarak kullanıldığı pek çok farklı biçimde gerçekleşebilir.

Damga/Damgalama: Damga; toplumun bir kişi veya gruba karşı olumsuz yargılar beslemesi ve itibarını sarsmasına gerekçe gösterilen fiziksel engel, zekâ geriliği, sabıka, ruh hastalığından dolayı tedavi görmüş olma, farklı bir ırka, dine, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine sahip olma vb. fiziksel veya davranışsal özelliklerdir.

Mağdur suçlayıcılık: Genel anlamıyla mağdur suçlayıcılık, yaşanan herhangi bir mağduriyette çeşitli gerekçelerle kusur veya kabahati o mağduriyeti yaşayan kişiye yükleyerek faili aklayan yaklaşımdır. Mağdur suçlayıcılık, kişilerin maruz bırakıldıkları şiddet karşısında çoğu kez şikâyet mekanizmalarına başvurmamalarının en önemli sebeplerinden biridir. Bu tutum, cinsel şiddet olayının sürekli maruz bırakılan kişi üzerinden konuşulmasına, failin ve failliğin görünmezleşmesine neden olur.

Homofobi: Eşcinsellere yönelik önyargı ve nefreti anlatır. Eşcinselleri ve eşcinselliği aşağılayan, hakaret ya da komedi unsuru olarak gören söylem ve eylemlerin tümünü içerir. Nefret söylemi ve nefret suçları ile yakından ilişkilidir.

Transfobi: Trans kadınlara, trans erkeklere ve trans şemsiyesi altındaki kimliklere yönelik önyargı ve nefreti anlatır. Transları ve trans olmayı aşağılayan, hakaret ya da komedi unsuru olarak gören söylem ve eylemlerin tümünü içerir. Nefret söylemi ve nefret suçları ile yakından ilişkilidir.

Şiddete maruz kalan: Kurban veya mağdur gibi, yaşanan eylem sonucu kişiyi güçsüzlük pozisyonuna sabitleyen bir tanım yerine fiil belirtilerek “maruz kalan” tanımı önerilmektedir.

Şiddet başvurularında, şikayetçi, başvuran gibi tanımlar da kullanılabilir.

Şiddet uygulayan, fail: Bu tanım kişiyi işaret ederken konu olanın şiddet uygulaması olduğunu vurgular. Cahil, sapık, öfke kontrol sorunu olan vb. tanımlar şiddetin sebebi olamayacağı için kullanılması doğru değildir.

İhbar eden: Şiddet veya taciz vd. ilgili fiilden kendisi doğrudan etkilenmemiş ya da kendisi maruz kalmamış ancak bu fiili ilgili mekanizmalara bildiren kişi.

Tanık müdahalesi: Şiddet veya taciz vd. ilgili fiile tanık olup durması veya gerekli yaptırımın sağlanması için müdahalede bulunmaya denir.

LGBTİ+: Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans ve İnterseks kimliklerinin baş harflerinden oluşan kısaltmadır. Lezbiyen, Gey, Biseksüel, cinsel yönelim; Trans, cinsiyet kimliği; İnterseks ise cinsiyet durumu/karakteristiğidir. + işareti cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği çeşitliliğinin bu kısaltmada yer alan kimliklerden çok daha fazla olduğunu işaret etmektedir.

İşbu belge;

- *SES'in 2020 yılında yayınlanan Cinsel Tacize Karşı Politika Belgesinin revize edilmiş halidir.*
- *SES'in disiplin kurulu yönetmeliğinin yeniden düzenlenmesinde ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet durumunun ele alınmasında referans niteliğindedir.*
- *Cinsiyet Eşitliği Politikaları Derneği danışmanlığında, farklı kurumların politika belgeleri ve ilgili kaynaklar incelenerek hazırlanmıştır.*
- *Senelik olarak gözden geçirilir.*

MERKEZİ YÖNETİM KURULU

(imza)